

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük. XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márczius 6-án.)

Előfizetési árak:
Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felélős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
Egyes számok kaphatók: a dohánytőzsdéknél.

Kaas Ivor.

Kaas Ivor báró, a már épen nem fiatal és mégis legifjabb publicista, az országgyűlési néppárt nagytehetségű agilis tagja a Ház tegnapi ülésén kemény szavakban mondott ítéletet a már teljesen lejárt liberális rendszer felett. A nagyszabású beszédből, mely több irányban szolgálhat utmutatóul a politikai élet jövő küzdelmére, szószerint adjuk a következő két önálló részletet.

Szabadság és szabadelvűség.

A liberalizmust senki sem dicsőítette inkább, mint a tulajdonló Sréter Alfréd. Azzal indokolta meg a Khuen-kormány iránt való lelkesedő bizalmát, hogy ez a kormány neki garancia arra nézve, hogy liberális lesz, mert ép az egyházpolitika tekintetében arról biztosítékokat adott. Hát szabadelvűség és szabadság nagyon különböző két dolog. Nekem kell az ember szabadsága, az egyéné, a polgár, a vallásban és a lelkiismeretben éppugy, mint a politikában. Nekem kell nemzetem szabadsága, nekem kell a politikai szabadságok egész sora! Nekem kell az a szabadság, amelyért vértanuképpen halt meg tizenegy apostol és tizenhárom vértanu. De ez a szabadság nem a XIX. században született, ez született Athen forumán, ez fejlődik az egész világtörténetben; ez a szabadelvűség pedig született a francia forradalomban és az után fejlődött győ-

nyörően, mint egy fiatal leányzó, aki elragadta szépségével a világot. De a XIX. század végén Magyarországon mint egy vén, csunya asszony végezte szerepét. A párt még nem végezte be, de az eszme már bevégezte! Mert hát ezt a szabadelvűséget, mint minden, ami élet, gyümölcsei szerint itéljük meg. 30-35 esztendő folyamatos uralkodása alatt kezében volt a végrehajtás, kezében volt minden hatalom, az anyagi eszközöknek milliói. És a nemzet összes erejével és kölcson vert erejével mit fejlesztett ki, mit tett? Jogmegszorításokat tapasztalunk mindenütt. A törvényeknek halmaza, amely összes eddigi királyaink törvényeit és rendeleteit tiszser is felülmúlja, a rendeleteknek ennél még háromszorta nagyobb tömege, amelyből nem ismeri ki magát senki, mit céloznak egyebet, mint korlátozását az emberek, a polgárok mindenféle szabadságának és jogainak. Nem lehet mozdulni Magyarországon, hogy az ember bele ne ütközzék a paragrafusokba és a hatalomba. Ha vesszük, hogy ennek a szabadelvűségnek rengeteg közege, melyeket fizet, miként használják fel az államhatalmat a szabadsággal szemben, hogy azok miket végeznek a községekben, ahol először nyilatkozik meg a népre nézve a szabad cselekvés tere: ha látjuk hogyan törte össze a kormány a vármegyék önkormányzatát; ha tekintjük, miként bánt el a választásokkal; hogy nem ért rá a gyűlekezési jogot kodifikálni: ha látjuk a tisztviselőknél valóságos politikai — és nem csak politikai — rabszolgaságát, mely ellen hiába kérte a biztosítékokat az ellenzék minden áramlata évtizedeken keresztül a szolgálati pragmatikában és a fegyelmi törvényben; ha mind-

ezeket nézzük: ugyan magyarázzák meg nekem azt a jótéményt, amelyet a szabadelvűség uralkodása Magyarországra hozott.

Es midőn így az államhatalom tultengessé vált, a szabadelvűség hozott nekünk egyebet is. Reánk hozta a militarizmust, annak végtelen és féktelen fegyveres hatalmával és száználküli millió költséggel; reánk hozta azt a közgazdasági tevékenységet és politikát, mely kedvezett egyes társulatoknak és egyéneknek, mely alkotott vasutakat és gyárakat — nem mondom, hogy jót nem alkotott — de nem alkotta vagy nem mindig az objektív közérdek szempontjából, hanem alkotta protekciók osztogatásával és a közjónak véghetetlen megerhelésével. Reánk hozta azt az adórendszer, amelynek reformálási szükségét mindenki hirdeti, már hirdeti maga a kormány Wekerle óta, már tíz év óta; hirdeti az a nagy szabadelvű párt is, az a híres többség, mely a választókkal szemben azt mondja, hogy az adókat reformálni kell és soha egyetlen egy momentumban nem lépett fel úgy, hogy azt a reformot megvalósítsa s a nép javára alkossa.

Mikor azonban ez a régi szabadelvűség 30 esztendő múlva, a század legvégén megszűnt, akkor jött az u. n. új rendszer, amely rendszert szavakban, gyönyörű beszédekben hirdetik, dicsérte a sajtó, dicsértük mi mindnyájan, jóindulatban nem is volt hiány; de aki látta ezután az életet kint, aki a nép bajait tapasztalta és érezte, legyen az bíró, legyen az ügyvéd, az tudja, hogy kint a periferiakon nemcsak a képviselőválasztásoknál, de a megyebizottsági választásoknál, vagy bíróválasztásoknál és mindenütt megmaradt a régi rendszer az egész téren, vagyis az új rend-

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCÁJA.

A csizmadia alkotmánya.

A Szent-Mihálynap újra meghozta az alkotmány örömnépét. Nem egy egész országról van szó, hanem egy kisebb birodalomról, de a hol nagyobb zsarnokság és elnyomatás uralkodik közönségesen, mint egy Bach-korszakbeli Magyarországon. Es ezen nem lehet segíteni. Magyarországnak könnyű volt lerázni magáról a rabigát. Volt elég katonája, puskája, bátorsága. De egy monarchiában, melynek terjedelme egy csizmadia-műhelyt zár csak magába egy gazdával, két legényvel és két inassal, és azonban ezek fölött a hatalom, a korlátlan uralom az asszony, a Csuzik csizmadiané kezében van, no hát itt a felszabadulásnak, az örökös alkotmány kivívásának még a reménye sem ébredt fel a lelkekben.

Nem mintha nem volna ennek a céhbéli monarchiának egy Deák Ference. Csuzik János mesterben több a politikai lángész, mint egy felélős minisztériumban. Hadvezéri talentuma meg egy Napoleoné.

Nem mintha nem volna egy Petőfi Sándora, ki Szabadság-dalaival szétfeszítte a kebleket és égő üszköt szórjon a csüggedt fejekre. Ott van Lantay Antal első legény, a költő; rögtönzött riadó, mint az ágyudörgés.

Nem. De a hol egy asszony ül a trónon, hatalmasabb mint egy Mária Terézia, ott életét és vérét lábai elé rakja, egy hatalmas Magyarországot és egy csizmadia monarchia.

Hanem néha-néha mégis visszaáll, jobban mondvá kivívódik az alkotmány. Kezdődik reggel

három órakor és tart este tízig. Mikor a Csuzikné, a zsarnok uralkodó elmegy a vásárra, hogy a kereskedelmi szerződéseket elintézza a szomszéd népekkel.

Az alkotmány pedig abban áll, hogy először is szünetel a munka. Jól is van. Egy alkotmányos országban nem dolgoznak az emberek. És ha dolgoznak, és ha mégis mernék dolgozni, ezt elég rosszul teszik. Mert munkájuknak, verejtéküknek csak az a haszna, hogy ebből a másik rész kenyéjén. Abszolút monarchia, az egészen más. Ott van egy úr, egy nagy úr, meg egy pár pallér. A pallérok kezében kutyakorbács. Nem azért hívják így, mert kutyát vernek vele, oh, a kutya nemesebb állat, mint hogy kutyakorbáccsal verjék bele az igazságot. Hanem talán csak azért, mert az az érdes száj úgy lemarja az ember hátáról a bőrt, mint a kuvasz a lábszárról. Hát ez a kutyakorbács a pallérok kezében aztán egyetlen munkára hajt minden alattvalót: férfit, gyermeket, asszonyt és állatot. A köztársaság, az is egészen más. Ott csak egy ur van, több nincs. Ez se igazi, született ur, egykor szatóc volt, vagy borbély. Most úr, de dolgozik a többivel együtt. Erdemes is.

De egy alkotmányos országban, a hol a dologtalan kegydíjat hűz, a dolgos, munkás meg nyögi az adót, hát itt egyszerűen bolond a ki dolgozik.

Csuzik ur okos ember volt. Okos embernek okos a környezete is. Az elvet tudták-e, nem-e, a gyakorlat igen megfelelt neki. Bizonyosan azt is tudták.

Szent Mihály napon volt a karádi vásár. Most akkor van-e, nem tudom, az időben akkor volt. Csuzikné korán reggel elutazott a kereskedelmi utra.

Hét órakor felkeltem. Fenn voltam már fél ótkor. Nem lehetett felkelnem, pedig majd kidobott az izgatottság az ágyból. A gyerek alugya ki magát! De a hétkől már nem engedtem egy percet sem.

Atrontok a Ricsicsékhez. A Józsi még huzta a horgyot. Rájjesztek, meg se moccan. Megrázom irgalmatlanul.

- Öfölsége a király nevében!
- Megakarsz ölni!
- Meg, ha rögtön talpra nem állsz!
- Mi baj, mit akarsz?
- Gyere a monarchiába, vár az alkotmány.

A Józsi röhögött és kiugrott az ágyból. Segítettem neki az öltözködésnél, a mosdás hamar ment, talán sehogyse ment. Könnyű volt, nem volt bent a mama, a jó Ricsicsnéni. De bejött. De bejött a papa is, a szigorú arcu, de jólelkű bácsi.

— Aztán urfiak, nem ám áthyenélni a mai szünetet.

Belenyugodtunk a parancsba. Talán meg is fogadtuk. Már nem emlékszem. Csak azt tudom, hogy eszünkbe se jutott megtartani. Csak vártuk, hogy elmenjen a hivatalba. El is ment rögtön. Mi meg rohantunk a monarchiába. Nem kellett messze mennünk, csak az udvar végibe.

Várt az alkotmány. De még hogyan várt. A két inas, a Jancsi meg a Ferkó, ott álltak az ajtóban és fogták a hasukat. Alighanem a nevetéstől. Még akkor nem tudtuk, nem is találgtunk. — Gyűjjenek má' ifurak, az öreg meg eszi a méreg, hogy eddig kések. Már három órától fogva iszik, talán meg se bír állni a lábán. Szólt az egyik ajtónál.

Felelet nélkül betörtünk a méhelybe: az alkotmányos monarchiába. Csuzik ur jól állt, de fent állt az asztal tetején. Tépte a haját és sirt.

Mai lapunk 6 oldal.

szer csak féligmeddig enyhítette a bajokat. En ellismerem és érdeműl tudom be, hogy enyhítette; de hogy az új rendszérből nem lett valóság, azt nem kell bizonyítani. Nézzünk csak körül ebben a hazában, nézzük a pártok gyűléseit, a bukásokat, mindenkinek el kell ismernie, hogy az a régi rendszer csak aludt és immár fölébredt.

Nemzeti szempontok.

Még egy alapeszmére vagy irányra kell, hogy a Ház és a kormány figyelmét felhívjam, ez pedig a nemzeti eszme. Most ez a politika tengelye. Erre nézve legyen szabad hivatkoznom pártom elnökének gróf Khuen-Héderváryval szemben kijelentett nyilatkozatára, mely ekként szól: „A másik szomorú konklúzió, a melyet levonhatok ezen válságból, az, hogy Magyarországon mindent fel lehet áldozni: fel lehet áldozni a többség akarátának tekintélyét, szívesen ellentétbe jön önmagával az uralkodó pártnak egy igen nagy része, csak ne kelljen letenni a haza oltárára a nemzet vívmányának egyelőleg parányát is.“ Azt hiszem, ez a nyilatkozat meggyőzhet mindenkit arról, hogy a néppártban és annak elnökében a nemzeti érzés és a nemzeti eszmék élénken élnek és ezeknek a kormány által való megvalósítását a fenforgó katonai javaslatokban is óhajja. Hiszen pártom alelnöke, Rakovszky, az országgyűlésen, de még a másik házban mondotta ki azt a szót, hogy: „Magyarország a magyaroké.“ Akik hallották, — én hallottam — emlékezni fognak. És ha ezzel szemben felhozzák azt, hogy a néppártnak katonai követeléseiben csak a két éves katonai szolgálat foglaltatik, a magyar vezényszó pedig nem, e tekintetben annyiban igazuk van, mert a néppártnak programja akkor készült és adatott ki, mikor a katonai kérdések nem voltak napirenden, tehát ebben a kérdésben a néppárt nem nyilatkozott, ellenben a két éves katonai szolgálatot felvette programjába. Ebből szemrehányást csinálni egyáltalán nem lehet. Hogy bennünk a magyar nyelv, a katonai kérdésekben a magyar vezényszó és mindazok, amik ezzel összefüggnek, élénken élnek, hogy mi azt igenis érezzük, szabadon hivatkoznom a véderő bizottságban Udvary Ferencnek beadott 12 pontozatára, amelyekben ezek állanak. Nem fogom mind a tizenkettőt felolvasni. „A magyar államiságnak megfelelő magyar jelvény kérdését hogyan képviseli a kormány a magyar ezredekben, a magyar nemzet méltóságának megfelelőleg megoldani. A magyar katonai nevelő intézetekben az alapítványi

helyek élvezetére vonatkozólag hajlandó-e a kormány arról gondoskodni. — hogy azokban kizárólag csakis magyar honos ifjak részesülhessenek és; aziránt intézkedni, hogy a magyar katonai nevelőintézetekben a tanítás magyar nyelven eszközöltessék különös figyelemmel arra, hogy a tananyag egyöntetű legyen a középiskolák tantervével. A honvédség és a közös hadseregben szükséges magyar tiszti létszám folytonos kiegészítése céljából hajlandó-e a kormány a Ludovika Akadémiát és az egyéb magyar katonaintézeteket oda fejleszteni, hogy az igényelhető létszám ezen intézetekben nevelt magyar ifjakkal legyen pótolható.“ „A magyar vezényszóznak a magyar ezredekben leendő behozatalára milyen záros határidőt tart a kormány szükségesnek a végből, hogy a magyarul nem tudó tisztek a honvédségnél szokásos verényszavakat elsajátíthassák.“

Ami most következik, az nem a vezényszóra vonatkozik, de vonatkozik a magyar hadseregnek magyar jellegére. Az mondatik: „Az előléptetések a közös hadseregnek a magyar részében és a honvédségnek a tisztikarában olyképpen lesznek-e szabályozva, hogy az osztrák ezredekől függetlenül egyöntetűen, egyenlőjoguan és teljes viszonyosságban történjen?“

Hát kérem, ha ezek nemzeti követelések, akkor nem tudom, hogy melyek azok. Ha önök ezeknek csak a felét is behoznák, én azt hiszem, hogy Magyarország nem folytatná ezt a küzdelmet, hanem reménytel nézne a jövőnek elébe, a fokozatos fejlődésre bizván a többiek elérését. Sréter Alfréd: Most követeli ezt Zichy János? Kaas Ivor báró: En idézem Zichy János szavát, amelyben benne volt, hogy nemzeti vívmányokat követel. Nem engedményeket, a melyeket ott igazi liberális felfogással hallunk kikönyörögni, kikönyörélni.

Nemcsak joga, de kötelessége is! — A parlamentnek és a parlamentü elméletnek fejek tetejére való állítása. A kormány tagjai a koronától nem kérhetnek a magyar nyelvre nézve engedményeket. Ha ennek a parlamentnek, mint egyenjogú törvényhozó testületnek valamely kívánsága van a hadseregre vonatkozólag, épp úgy mint bármely másra vonatkozólag, akkor kezdeményezési jogával élhet. És ha a kormány által benyújtott törvényjavaslathoz vagy különállón. akár mint módosítást, akár mint indítványt a magyar nyelvnek, a magyar vezényszóznak törvénybe iktatását akarja ez a Ház, természetesen e Ház többsége kimondani, akkor a királynak feltétlen joga van a szen-

tesítést megtagadni, de nincs szükségünk arra, hogy engedményt adjon. A magyar parlamentnek ezt a kezdeményezési jogát elvitatni, teljesen ellenkezik a helyes alkotmányos felfogással, de megegyezik azzal a liberális praxissal, amelyet itt behoztak, hogy soha semmit, ami ebből a parlamentből indul ki, a korona elé nem terjesztettek; ez egészen ki volt semmizve. Mindig felülről érkezett a mi termésünk, mindig a kormány által beterjesztett királyi előleges jóváhagyással ellátott törvényjavaslatok fogadtattak el. Hogy a kormány ekként cselekszik, az természetes, mert nemcsak a mi kormányunk, hanem királyi kormány is. Hanem, hogy a magyar parlament ennek oly feltétlenül hódol, ez nem parlamentarizmus. Ilyen a világon sehöl sincsen. Akkor jobb volt: a mi rendi parlamentünk, amely kimondotta a magyar parlament véleményét és felterjesztette a királynak, mint országos határozatot. Ennek a harminc esztendősz liberálizmus véget vetett.

Micsoda biztosítékokat nyertünk a miniszterelnök programbeszédében! Akar ezen katonai javaslatokra nézve, akár egyebekre nézve? Azt hallottuk, hogy a miniszterelnök a belpolitikában Széll Kálmán elveit fogja követni. De belpolitikai programját ugye nem hallottuk. A gazdasági politikában azt mondotta, hogy ő is elfogadja, ő is képviseli azokat a kiegyezési javaslatokat, amelyeket elődje végzett. De, hogy neki egyéb gazdasági politikája is volna, arról hallgat. Neki tehát önálló politikája egyáltalában nincs, vagy ha van, az előtűnik ismeretlen. Nyilatkozott egy némely dolgról, de ez a legkevésbé sem volt alkalmas arra, hogy bennünket megnyugtasson, mert felhatalmazást kért az 1890. XXX. tc. módosítására. A felhatalmazásokkal való kormányzás is egyik abuzusa a liberális miniszteriumoknak. Bornemisza Lajos: Hiszen visszavonta! Kaas Ivor báró: Nem vonta vissza, hanem azt mondta, hogy ezt esetleg szükség és a célszerűség szempontjából fogja mérlegelni. Felhatalmazás és provizorium, ez a minden szőlő politikával ellentétes két eljárás kapott lábra és ezzel húzzák ki napjaikat a mi kormányaink és mégis panaszkodnak, hogy itt gazdasági bajok, zavar, bizonytalanság, elégedetlenség uralkodnak. Ha minden fontosabb kérdésben, ha a költségvetési, kiegyezési, katonai kérdésekben öt esztendő óta folyton provizoriumokkal és felhatalmazásokkal dolgoznak, ha egyik a másik után jön és mindig csak azt mondja a kormány, hogy tessék megzavarni az indemnitást, nem pedig azt, hogy hozza ezt vagy amazt, a mivel megnyugtathatja a nemzetet, vagy a mivel

Elfogta a honfűb, mert a Lantay, a költő duhaj páthosszal szavalt. De mikor beléptünk, a költő elhallgatott, a mester pedig dühös ugrással elének támadt, öklét felemelve.

— Ebadta kölykei, gyáva muszkák, hol loptátok a napot; az ellenség már áttört a határon, ti meg alusztok, mint a bagoly.

Komoly pofát vágtunk és katonásan szalutáltunk. A szalutálásához jó a papiros katonasipka is, azt meg hoztuk magunkkal, meg kardot is. Kell az ellenség ellen.

— Ezt szeretem, derék katonák vagytok; hejh! csak ilyen későn ne jöttetek volna!

Az öreg megbékélt és megveregette a vállunkat.

— Most pedig tudjátok meg, ma én leszek az alkotmányos nemzetközi király!

Nemzetközi király? Hát ilyen is van? Szegény emberek, ilyen még a valóságban nincs, csak a Csuzik monarchiában, ott is csak alkotmány idején. És ez kár, hogy nincs. Mennyivel más képe volna a világnak, Európának, ha volna. Háborút kezd a német a franciával, a magyar a muszkával. A muszka nem kezdhet a magyarral, mert abban nincs bátorság. De ez nem tartozik ide.

Hát mondom, lenne-e igazságtalan háboru, ha ezek felett állna egy nemzetközi király, (a ki magyar lenne); és az iténe győző és legyőzött fölött. Nem: uraim, (a hölgyekhez nem tartozik, azok csak elrontanak a dolgot); a minthogy a Csuzikéknál nem fordult elő soha, ma sem. Jó lesz-e felett gondolkozni és ha valaha behozzák ezt az intézményt Európába, ne feledjék, hogy az eszme Csuzik nemzetközi király felsége érdeme!

Ulra tisztelegünk a nemzetközi király előtt. Bejötték az inasok is, a Jancsi meg a Ferkó. A költő jól oldalba lökte őket, hogy ne röhögjenek. Komoly, buta pofát vágtak.

Ófelsége felült az asztalra és kiadta a nemzetközi parancsot. Varga János, a második legény lett Napóleon császárr, az ellenség; hadserege a két inas, generális ranggal. Kicsics Józsi Zrinyi Miklós, én meg Hunyady János; a költő a mi pártunkon volt. A két emeletes ágy volt Szigetvár, azt kellett megvédenünk az ellenség ellen.

Fölmásztunk. A Józsi meg én; a bátor-szívű költő lent várta meg az ellenfelet. Megfujta a trombitát. Csizmaszárból volt, de jól hangzott, mint egy harci tárogató. Aztán elénekelt az indulót:

Harsona szól riadóra,
Fel csatára, itt az óra!
Magyar vitéz, fogd a puskát
Öld a franciát, üsd a muszkát.

Jól hangzott. Másodszer is elénekeltük. Tűzbe hozott bennünket, vártuk a támadást. Nem is késett.

Napóleon vezette hadseregét. Háromszor megkerülték az asztalt, tisztelegtek a nemzetközi királynak. Ófelsége büszkén, keményen nézte a defellirozást. Aztán húzott egyet a pálinkásüveg-ből. Nemzetközi királynak szabad, hadvezéreknek nem, a háboru előtt; máskor azoknak is szabad, ha van.

Megkezdődött a harc. Napóleon támadott és utána a hadsereg. A költő egy ugrással fent a várban. Hangzik a csatakiáltás, az ellenség dőngötte a várfalat. Az egyik generális már má-szik fel a falon, de egy vánkös-bombától a földre zuhan. Erre felbőszül Napóleon és csak úgy zúdul a várba a csizma-löveg. Azonképen hull vissza is. Napóleon homlokán kiserken a vér. A csizmapatkó okozta.

A nemzetközi király néz és gyönyörködik.

— Jól van, magyarok, fiatal korbanban én is ilyen vitéz voltam. Befalja félig a flaskót.

Az első támadás nem sikerült. Győztünk és ujjongtunk a várfalon. A költő fujta a marsot.

— De a másik szobában is fujtátok ám. A harci lárma, ágyudőreire felebredt a gyerek és ordított, mint a pokol. A nemzetközi király föl-ugrott, hogy berohan hozzá.

— Megölöm azt a kölköt, elrontja az egész háborút. Mi magyarok leugráltunk a várból, a a franciák meg odaugráltak és elfogták a nemzetközi hírláyt. Nehéz volt, de egy Napóleon. Zrinyi Miklós és Hunyady János mégis csak meg tudta akadályozni az árthatlan véronilást. Még ma is áldhatja érte a három hadvezért, ha még él. De ha nem teszi is, akkor megtette, hogy elhallgatott. Szerencséje.

Jött a második támadás. Hevesebb mint az első. Mi megint fent a várban, az ellenség lent. Napóleon kezdi feszegetni a várfalat, a két generális meg tartotta feje felett a szabódeszkát paizsul a lövegek ellen. Ez már nem tréfa, itt haszontalan a pufogás. A költő kezd leszállani a várból, mint egy Deli Vid. Ferkó, a generális elkapja a lábát és lerántja a mélybe. Sajnáluk a hőst, el a lövegekkel. Hiába, a költőt holtra verték, aztán megkötözték, mint egy bordj, és a nemzetközi király lábait elé raktak. Mondjon ítélletet felette, ez már halott. Ófelsége megsiratta a magyar hőst és költőt.

Maradtunk ketten. Zrinyi Miklós és én Hunyady János. Napóleon fölkiáltott, adjuk meg magunkat!

Adunk halált, nem magunkat! És folyt a harc tovább. Napóleon megint a falat bontja. Hull a löveg, a generálisokat is elborítja a vér. Mi állunk sérthetetlenül és rendületlenül. Lövéldözünk

garanciát nyújt arra, hogy a békes kibontakozás lehetővé válik, amikor felhatalmazást kér, mert különben ex-lexbe jutunk: azt nem lehet sem szövelni, sem helyes politikának nevezni.

Ezt a felhatalmazási rendszert is a Tiszai-lex-el örökölték. Ekkor történt először, hogy benyújtották a felhatalmazást kérő törvényjavaslatot, amelyet a többségből kétszázán irtak alá. Beleltska Béni: Nem lett beadva! Kaas Ivor báró: Hát mit ér az a nagy többség, ha még be sem merték adni? Az a felhatalmazási törvény beleültözött alkotmányunkba, de akkor még voltak a szabadelvű pártban jellemes férfiak, erős akaratú emberek, akik azt mondták, hogy ezzel pedig nem mehetünk a parlament elé és így az egész felhatalmazási törvény a kutba esett.

UJDONSÁGOK.

— **A nagybeteg pápa állapota** állandóan aggasztó és változatos. Bár némely távirat fokozatos javulásról ad hírt, a krízisnek még nincs vége. A megkönnyebbülés ez idő szerint a katasztrófának napokra vagy hetekre való előadását jelenti. Kétségtelen azonban, hogy az aggyastyán pápa eddigi küzdelme bámulatosan szívós életerejének határozott bizonyítéka. Mikor már senki sem mert reménykedni, a pápa erős szervezete ismét győzött a halálon, a gyógyulás reménye mégis már teljesen megszűnt. A tünetek mindig világosabban a vesék végzetes összehurcolására mutatnak, a beteg lábai dagadnak, erőtlensége egyre tart. És a világ keresztény népei bár emberi tehetetlenségük nézik e borzasztó vívódást, az enyészet sötét munkájának előhaladását, még sem szünnék meg egyetlen pillanatra sem buzgógnak kéri az Istent a haladók pápáért.

— **Papszentelés.** Mint már jeleztük, dr. Városv Gyula megyéspüspök ma reggel 7 órakor szentelte áldozópapá *Debrecenyi* Gyula végzett hittanhallgatót. Mint halljuk, Debrecenyi holnap a székesgyházban predikál, első szent miséjét f. hó 26-án reggel 7 órakor mondja a szemináriumi templomban.

két kézzel két lábbal, jobbra-balra. Ami már összetörhetett a vár alatt, minden összetört, csak még a várfal áll szilárdan, csak még mi állunk hősen és bátoran.

A halott költő nagyokat nyög a kötés alatt. Háboruban a halottak is éreznek, nem tud oly hamar kimenni belőlük a fájdalom. Mi csak bombázunk, az ellenség csak bontja a falat. És már ropog, recseg az erős építmény, az ellenfél határoz, és örvend, újong; mi aggódunk, de küzdünk mint egy leonidás a perzsák ellen.

Még egy pillanat. Napóleont földre suttja egy jól irányozott bomba, elterül mint egy turóslépeny; de ugyanakor egy óriási zuhanás és mi Zrínyi Miklós és Hunyady János az összehomlott várfalakkal együtt a mélybe hullunk.

Zrínyi Miklóst, a hőst, meleg nyomban leszurta Jancsi generális. Én felugrottam, mint egy oroszlan, és bajtársam halálát megboszulandó, a generálisnak rontok. És bizony megölöm kétszeres halállal a hitvány franciát, ha hirtelen nem nyílik az ajtó és be nem lép a nemzetközi király öfelsége felesége Csuzik Jánosné.

— Jézus Mária! Mi van itt! rémüldözött az erős asszony. És tüstént a nemzetközi királynak felesége fejéhez vágta nehéz vásári kosarát.

És én, a hős Hunyady János, a halott Zrínyi Miklós, élő és holt generális Napóleonnal együtt felugráltunk és kismertünk az ajtón. Ott maradt a nemzetközi király még a megkötözött halott költő. Szegevények mi lett veletek? Így tette tönkre a csizmadia alkotmányt és az én győzelmemet Csuzik Jánosné váratlan megrékezése.

Mért jött vissza? Még ma sem tudom.

Bertulus.

— **Az Ősz-utcai szappanfűző-telep.** Valóban érthetetlen ebben az ügyben a hatóság magatartása. A kapitányság, mint I. fokú egészségügyi hatóság csak az utóbbi néhány hét alatt már két ízben is jegyzőkönyvíleg konstatafalta, hogy Schützer Jakab Ősz-utcai szappanfűző-telepe közegészségügyi szempontból káros, konstatafalta azt is, hogy tűzrendészeti szempontból kifogás alá esik, mégis mint iparhatóság, a telep további üzemét nem gátolja. De eltekintve attól, hogy a jelzett telep közegészségügyi s tűzrendészeti szempontból a törvényes követelményeknek nem felel meg, tisztán formai szempontokból is érthetetlen a hatóság magatartása.

Mikor ugyanis arról volt szó, hogy a tulajdonos telepet bővíti, illetve átalakítja, a hatóság véleményünk szerint nem jött el a kellő körültekintéssel. Mint tudjuk, Schützer Jakab átalakításért folyamodott is ebben a hatóság az ipartelep bővítését látta fenforogni, kiützte a szomszédos érdeklőség megvédése mellett a telepengedélyezési tárgyalás tárgyalás határidejét. Ez a tárgyalás, mint annak idején jeleztük, meg is tartott, azzal az eredménnyel, hogy a telep bővítése fenn nem forog, tehát az új engedélyezési eljárás szükségessége sem állhat fenn. Szerintünk e tárgyalás alkalmával mindenképp konstatafalmi kellett volna, vajjon van-e Schützer Jakabnak telepengedélye?

Ha ez iránt érdeklődött volna a hatóság, megállapítható volna, hogy Schützernek szabályszertű engedélyezési okmánya nincs, a hatósági feljegyzésekben, irattárban nyoma nem található, tehát a telep eddigi fennállása törvényes alapon nem áll. E tekintetben talán azt a kifogást hozhatják fel, hogy a telep 1880-ban kezdte meg az üzemét s így az 1884. évi XVII. tc. életbe léptetése alkalmával már fennállott s a törvénynek visszaható ereje nem lévén, a telep fennállására vonatkozólag a törvényes, de újabb eljárás folyamathoz tehető nem volt. Nagyon lényeges azonban, hogy 1880-ban engedély alapján kezdte-e meg ez a telep az üzemét? Nem, mert ezt sem a hatóság, sem Schützer igazolni nem képes. Véleményünk szerint a telep üzemét tehát maig is törvényellenes. Ha ez konstatafalmat volna, a kihágási eljárás nem mellőzhető, a telepengedélyezési eljárás, mely e telepnél most lett volna az első, a közérdeket figyelembe vétele esetén kétségtelenül azt eredményezte volna, hogy a jelen esetben engedély a jelzett helyen nem adható. A hatóság azonban tüzetes elővizsgálat nélkül feltételezte, hogy Schützernek van engedélye s itt csakis telepővítés címén lehet folyamathoz tenni az újabb engedélyezési eljárást. A helyszíni tárgyalás alkalmával azonban úgy győződött meg a hatóság, hogy telepővítés, illetve üzemgyarapodás csete nem forog fenn.

Véleményünk e tekintetben is ellenkezik a hatóságéval. Beavatottak állítása szerint kezdetben a főzőkád mintegy 50 hektoliteres volt, később ez az űrtartalom egy cementgyűrűvel nagyobbitatott s mikor már így is kicsinynek bizonyult, akkor egy arbronsos dongagyűrű növelte az űrtartalmat, így lett a kád körülbelül 100 hektoliteres. Szerintünk tehát már ezen kádnak időnkénti fokozatos nagyobbitása is időről-időre bejelentendő lett volna s a mult mulasztásai lehet, hogy a büntetethetőség szempontjából elévültek, a törvényes intézkedéseket véve figyelembe, de az üzem terjedelmét is tekintve, az utólagos hatósági intézkedés el nem maradhatott volna. Ily körülmények után állott be az újabb kázanépités esete. Az új kázan átlagos űrtartalma 120 hektoliter. Hogy itt se legyen az üzemfokozás konstatafalmat, a hatóság a régi kádat *habfogyóval* egyült mérette meg, így lett az egykor 50 hektoliteres régi kád most már szintén 120 hektoliteres. Erre fektette a hatóság ama véleményét, illetve hatósági megállapodását, hogy az üzem terjedelmében nem növekedett.

De eltekintve attól is, hogy az újabb kázan mellett még a helyszíni szemle után két kisebb kázan beállítottat, a telep terjeszkedését egyéb dolog is igazolja. Valamikor a jelzett Ősz-utcai telepen volt a tulajdonos lakása, istállója s egyéb család- és segédlakhelye. Rövid idő múlva a még most is folyamatban levő átalakítási eljárás után mindezen helyiségek a telepek tisztán ipari foglalkozásának színtere lesz vagyis a telep nemcsak üzemben, hanem területben is kétszeresére

növekedik. Mint halljuk, a környékbeli érdeklőség az elsőfokú hatóság határozata ellen a tanácshoz holnap adja be felelbezését. Ha a felhozott körülmények a hatósági eljárásnak tárgyát fogják képezni, kétségtelen, hogy a törvény szemlének megfelelő s a közönség érdekét szem előtt tartó tanácsi határozat közmelegnyugvást kell. Ez kívánatos is volna.

— **A volt megyei szám- és pénztári tisztek jövője.** A pénzügyminiszterium számvevőségének vezetője, dr. Baróthy Ede osztálytanácsos, a számvevőségek személyi ügyeinek referense, a mult napokban Nagyváradon járt. A vármegyétől áthelyezett számvevőség és a pénztárak ügyrendjét vizsgálta felül s a vizsgálat után — az ócavaló lapok közlése szerint — szenzációs kijelentéseket tett. A miniszteri kiküldött nyilatkozatából bizonyosra veszik, hogy január elsején a volt megyei tiszviselők túlnyomó részét vagy *nyugdíjazták*, vagy *végkielégülssel elbocsátják az állam szolgálatából*.

— **Gyors közigazgatási eljárás.** Rosenfeld Mór, az Élite kávéház tulajdonosa elismeréssel adozhatik városunk közigazgatási hatóságának, mert kérelme oly gyors elintézési nyert, hogy csakugyan bámulatos. F. hó 16-án beadott kérvényében arra kérte a tanácsot, hogy a kávéház nádor-utcai részén engedjék meg neki a járdahasználatot másfél méter szélességen. Csütörtökön délelőtt adta be kérvényét az íktatóba s már tegnap vagyis pénteken meg is kapta az engedélyt. Ellesitük a gyors elintézés módját s hogy a közönség is tudja, tájékoztul megöröküljünk, mert őszintén örvendünk, ha egy-egy tiszviselő a közönség érdekeit istápolja. Winkler Vilmos főmérnök az érdem. Rosenfeld Mór beadta a kérvényt s a főmérnök megkérte az íktatót, hogy az ügydarabot „rövid uton” juttassa hozzá. Ez meg is történt s már tegnap d. e. 9 órakor az ügy kedvező elintézését nyert. Winkler Vilmos főmérnök ugyanis informálta személyesen a referens aljegyzőt, aztán átfáradt a fél ügyvédjével Simon kapitányhoz, a rendőrség ez idő szerinti vezetőjéhez s csak úgy „rövid uton” megkérdezte, hogy nincs-e ellene esetleg valami kifogás. Mert hát tulajdonképpen úgy áll a dolog, hogy az e fajta ügydarabok *rendes* körülmények között csakis a rendőrség véleményezése után kerülnek be a tanácshoz. Lám, van tehát gyors közigazgatási eljárás is, a ki azonban így gyorsan óhajta elintéztetni az ügyét, forduljon Winkler főmérnök urhoz, az bizonyára lesz szives személyesen kaulozolni hivatalról-hivatalra. Magához a tárgyhöz egyelőre nem szólnak.

— **Enyelve adóhivatal.** A kir. adóhivatalok jövő évi január 1-éig még mint „Közadóhivatal” szerepelnek, azután azonban már egy újabb miniszteri keresztnevet szerint „Kir. állampénztár”-ak lesznek. Pedig hát a valóságban és tényeknek inkább megfelelően, ha „Adóhivatal” helyett „*Nem-adó hivatal*” lenne a nevük. Mert mióta a vármegyei pénztárt államosították, az alispán utalványára kiállított nyugtára mint már több esetben hallottuk — *nem adnak* a székesfehérvári adóhivatalban mást, mint egy lakomikus feleletet, hogy: „nincs pénz.” Ezért a két szóért pedig még eddig nem volt szokás nyugtát kiállítani. Hogy ez a dolog nem lehet egészen rendjén, azt tán a felek is gondolták, de egy ideig mégis túrték. Amint azonban az újabb hír járja, a vármegye egyik vállalkozója meguntta az egyszerűsítésnek ilyfajta végrehajtását és feljelentést tett a székesfehérvári adóhivatal ellen. Talán nem volna felesleges, sőt kívánatos is lenne, ha az alispán is feljelentéssel élne a kormányynál, hogy kegyeskednék egy utasítást szerkeszteni a helybeli kir. adóhivatalnak, mely szerint pénzkészletét úgy rendezze és kezelje, hogy onnan feleket ily módu kifizetésekkel ki ne traktáljanak, már annál inkább se, mert esetleg ily körülmények között egyes vármegyei és így közérdekű, sőt fontos vállalatok lanyhább kivitelben részesülnek. Bővebb felvilágosítással, sőt konkrét esettel is többek között szolgálhat a Bernstein és Káldor cég.

— **Pótvásár engedélyezése.** A kereskedelemügyi miniszter a Káloz községben június 22-ikére kitűzött, de állapotbetegség miatt elmaradt vásár helyett július 27-ikére pótvásár tartását engedélyezte.

— **Rendkívüli városi közgyűlés.** Székesfejérvár szab. kir. város törvényhatósági bizottsága f. hó 21-én d. e. 10 órakor rendkívüli közgyűlést tart, hogy véglegesen döntson a Zichy-köz és Árvaház előtti tér rendezése tárgyában. Azt hiszik, ennek a két utcának aszfaltburkolata aránylag kevesebb költséget kerül, mint a többi aszfaltburkolatok. Természetes, hogy a munkákat feltétlenül pályázat útján kell kiadni és nem a régi ismeretség alapján. Talán akad az eddiginél olcsóbb vállalkozó is.

— **A munkások figyelmébe.** A kereskedelemügyi miniszter a hatóságok útján felhívja a betegsegélyező pénztárakat, hogy a csúszos betegségben szenvedő munkások fürdői gyógykezeléséről lehetőleg gondoskodjanak, mert hisz ezek a munkaképtelen betegek 4—5 hét alatt rendszerint visszanyerik munkaképességüket, ha gyógyfürdőben alapos kúrát használnak. Különösen felhívja a közgyűlést a pályázati munkásokhoz, ha hol igen olcsó az ellátás.

— **Uj bélyegok.** A hivatalos lap jelenti, hogy a pénzügyminiszter új bélyegok készítését határozta el. Erről a következő hírdetmény jelent meg:

A magyar korona országai területén, 1898. évi július hó 1-től forgalomban levő magyar bélyegok helyett 1903. október hó 1-től kezdve új bélyegok fognak forgalomba bocsátatni. Ugyanezen alkalommal a bélyegértékosztályok (kategóriák) a következő bélyegokkal szaporítottak: 26 filléres, 38 filléres, 46 filléres, 1 korona 26 fillér, 1 korona 88 fillér, 2 korona 50 fillér és 3 koronással. Az új bélyegok két főszerből állanak u. m.: a) a tulajdonképeni bélyegképből és b) a bélyeg-almomatból. Az összes bélyegok egyformán 29 milliméter széles és 35 milliméter magas alakban, a fillér- és koronértékűek rajzban háromféle alnyomattal és háromféle bélyegképpel. A vegyes értékűek pedig egyféle alnyomattal és bélyegképpel külön 35-féle színben nyomva kerülnek forgalomba. A jelenleg forgalomban levő bélyegok 1903. évi október hó 1-je után 1903. évi október hó 31-ig árusíthatók s teljes érvényen használhatók, 1903. évi november hó 1-jével azonban forgalomban és érvényen kívül helyeztetek s e naptól kezdve kizárólag csak az új bélyegok szabad használni és árusítani. Az 1903. évi november hó 1-jével forgalomban kívül helyezett bélyegok ezen időpont lettele után való használatát a bélyeglerovási kötelezettség nem teljesítésével egyenlőnek fog véteni s a bélyeg- és illetékszabályok szerint ezzel egybekötött hátrányos következményeket fogja maga után vonni. A forgalomban kívül helyezett, érvényt veszített bankjegyek a törvényes határozmányok megtartása mellett a bélyegraktáraknál, kir. adó- és jövedéki hivataloknál 1903. évi november hó 1-től 1903. évi december hó 31-ig új bélyegokkal ingyen lesznek kicserélhetők; 1904. évi január hó 1-től ugyanazon évi december hó végéig a kicserélés indokolt kérelmekre a pénzügyminiszterium által rendelhető el. A kicserélés iránti beadványok bélyegmentesek. A forgalomból kivont, érvényt veszített bélyegok 1905. évi január hó 1-től kezdve többé sem ki nem cserélhetnek, sem értékük meg nem térítetik.

— **A vasárnapi munkaszünet ellenesei.** Schlezák Károly reg-utca 46. sz. és Plummer Károly Zámoly-utca 30. sz. alatti pékmesterek vasárnap a munkaszüneti törvényben megállapított időn túl is dolgoztatták, miért is a rendőrség egyenként 10—10 korona pénzbüntetésre ítélte a törvényszegőket.

— **Ismét bicikli-ügy.** Valóban itt van már az ideje annak, hogy a hatóság a legszigorubb eljárásit tanúsítsa a biciklistákkal szemben. Felháborító már a sok panasz, a melyek mindegyike azt igazolja, hogy biciklistáink legnagyobb része kutyába se veszi a törvényt. Ma délelőtt Schwarz Ignác, Krén vaskereskedő segédje a Kórház-utca gyalogjáróján elütötte Tóth Imréné pákozdi lakost, a ki szerencsére csak csekélyebb jelentőségű sérülést szenvedett. Schwarz ur, pedig mint a ki jól végezte bravurstíliáját tovább száguldott a járdán. Tóthné panasza után a rendőrségnek sikerült kinyomozni az ellilant tettest, a ki beismerte tettét s 4 korona fájdalomdíjjal iparkodott jóvátenni cselekményét, a miért azonban a rendőrség fogja alaposan megbírságotolni.

— **A sülók a kereskedelmi miniszternél.** Az ország huszonöt nagyobb városából összesen negyvenhét sülómester küldöttségileg tisztelt Láng Lajos kereskedelmi miniszternél a sülópártusok nevében, arra kérve a minisztert, hogy a vasárnapi munkaszünetre vonatkozó legutóbb kiadott renpeletének a sülópártusok részét aug. 20-áig függeszesse fel. Augusztus 20-ára van egybehíva a sülópártusok országos kongresszusa, melyen a vasárnapi munkaszünet betartásának módzatairól is tanácskoznak s a kongresszus idevágó megállapodásainak értelmében fogják kérni a miniszteri intézkedés megtételét. Láng Lajos kereskedelmi miniszter szívesen látta a küldöttséget s megígérte, az ügy sürgős tanulmányoztatását és méltányos elintézését.

— **Az eltévedt puskagolyó.** A könnyelmű lövöldözésnek sok áldozata van már. Ezeknek a számát gyarapította egyvel a Sárobgárd mellett levő Hatvan pusztán Liszi István erdőkertű. F. hó 15-én délután a szokásos körutját végezte s e közben észrevette, hogy a tarlón egy kutya bitungságban van. Rászegyezte fegyverét, ezt durranás követte, a kutya elszaladt s hatalmas sikoly árulta el a veszedelmét. A golyó ugyanis Bőröcz Gergely aratót fején találta. A szegény embernek az egyik szemé menten kifolyott s a másik szem látóképessége is kétséges. Az uraság Budapestre szállíttatta gyógykezelés végett.

— **A szülók figyelmébe.** A székesfejérvári Ferenc-József nőnevelő intézet tudvalegileg egy internátust is fenntart, melyet a közelgő iskolai-év előtt kötelezőszerűleg ajánlunk a szülők figyelmébe. Szigorú, vállas nevelés, a gyermeklányok felett odaadó, szinte szülői örkődés jellemzik a szatmári igralmas nővérek vezetése alatt álló s jóhírnévként örvendő internátust. A fizetési feltételek tekintve a kitudó, kényelmes ellátást, igen kedvezők. Teljes ellátás- és tanításért, beleértve a német és francia nyelv oktatását is évi 400 k, mosásért 24 k, énséért 12 k, az orvos részére 8 k fizetendő. A szülők kívánságára rendkívüli tárgyakban is nyerhetnek oktatást a növendékek. Ez esetben mürázért 24 k, zongoratanításért 100 k, cimbalomtanításért 140 k fizetendő. A fizetés felvételént előre történik. A növendékek ruházata, ágyneműjére s egyéb felszerelésére vonatkozólag kétséggel nyújt felvilágosítást az intézet vezetősége.

— **Névváltoztatás.** Hirsch Jenő boglári illetőségű, székesfejérvári lakos vezetéknevét helygyminiszteri engedéllyel Kállor-ra változtatta.

— **Belendek-mérgezés.** Míg a szülók a kenyérkeresés nagy munkájában izzadnak, a gyermek számtalan esetben élet-halál veszedelmében forog. Tegnap Veres Antal farkas-pusztai család 9 éves Juliska kánya esett könnyen végzettsé válható tévedésbe. A pusztán ugyanis játék közben belendek-magot evett, szerencsére azonban idejekorán észrevették s beszállították a szent György kórházba, a hol most már a krízisen túlelt.

— **Verekedő koldusszony.** Tóth Anna 68 éves koldusszony, a kit általában Csibe Panninak neveznek, tegnap reggel összeveszett az egyik vetélytársával, Farkas Rozáliával s a járó-kelők legnagyobb gyönyörűségére ugyancsak csinos skandalumot rögtönzött. Mikor már kinyelvelte magát, botot fogott ellenfelére s azzal osztogatta az igazságot. Még nem is tetszett neki, mikor egy rendőr közbelépett s meggátolta a további ütegetést. A rendőrség 3 napi elzárással jutalmazta tettét, mi pedig ajánljuk, hogy az ilyen garázdala perszónát a templom ajtajától el kell távolítani.

— **Birtokrendezés.** Huszonegy vármegyére — köztük Fejérvármegyére is — terjed ki már a telekkönyvi betétszerkesztési munkálatok haladása. E huszonegy vármegyében 1276 azoknak a községeknek és városoknak a száma ezekben a megyékben, amelyekben az új telekkönyvi betétek meg lettek szerkesztve és át lettek a forgalomban adva. Vonjunk ez eredményből tanulságot. E községek régi telekgyűzőkönyveinek a száma volt 1,020,378; ezekből csináltak a telekkönyvi rendezés fonalán 782,656 telekkönyvi betétet. Tehát 237,722-tel kevesebbet, mint amennyi volt azelőtt a régi telekgyűzőkönyvek száma, dacára annak, hogy a birtokosok — a mint ezt a népesedés növekedésének statisztikai adataiból is következtethetjük — szaporodtak s dacára annak, hogy az egyes birtokosok évtize-

dek leforgása alatt már az osztzkodás révén is több darabra lettek felaprózva. Már e néhány szám is igazolja, mily szükség volt a telekkönyvi állapotoknak országos rendezése és pedig ugy a magántulajdon, mint a kereskedelem, ipar és nemzetgazdaság fontos érdekeinek szempontjából.

— **A három jómádár.** Adler Samu, Puchmann Jenő és Novák József foglalkozás nélküli iparosok ügyében a vizsgálat meg most is folyik, eddig semmi olyan konkrét adat nem került a rendőrség birtokába, a mely eldöntene a vizsgálat sorsát. A triumviratus tagjai sokos ellentmondások közepette még mindig tartanak s a holnapi nap folyamán sem jut a rendőrség pozitív eredményre, akkor kénytelen az 5 napi rendőri elzárás kitöltése után mindhármójukat szabadon bocsátani.

Egy kiváló jó Bözendorfer-féle zongora eladó úrv. Walper Mihályéknál Zöldfa-u. 2. sz.

— **A fürdő szarkaja.** F. hó 16-án délután a helybeli rózsáskerti uszodában Klein Adolf realiskolai tanuló ezüst óráját láncostul elvitt ellopok. A tettes eddig ismeretlen.

— **Mány zsidó van a világon.** Egy Angliában legujabban kiadott statisztika érdekes számokban csoportosítja a világ különféle államaiban lakó zsidóságot. Eszerint a világ összes államaiban a zsidóság száma a következő:

— **Európa.** Ausztria-Magyarország 190,078, Belgium 124,000, Ecszima 5845, Bulgária 28,000, Dánia 4080, Angolország 170,000, Franciorszag 86,885, Németország 586,948, Görögország 5200, Hollandia 103,000, Olaszország 44,037, Luxemburg 1200, Svéd-Norvégia 3402, Portugál 700, Rumélia (keleti) 6982, Románia 229,000, Oroszország 5,189,401, Szerbia 5100, Spanyolország 4500, Svájc 12,531, Törökország 75,296, Ciprus és Malta 130, Összesen 8 581,772. — **Amerika.** Egyesült-Államok 1,136,240, Kanada 16,423, Mexikó 1000, Közép-Amerika 3000, Argentina köztársaság 7015, Dutch Guiana 1250, Venezuela és Guiana Rica 711, Brazília 2000, többi Dél-Amerika 2000, Összesen 1,168,948. — **Ázsia.** Palesztina 60,000, Kaukázus 58,471, Szibéria 34,477, Közép-Ázsia 12,820, Kis-Ázsia és Sziria 64,000, Perzsia 35,000, India 22,000, Arabia 15,000, Kína és Japán 2000, Törökisztán és Afganisztán 14,000, Összesen 3180,77. — **Afrika.** Marokkó 150,000, Tunisz 45,000, Alzéria 57,132, Egyiptom 25,300, Tripolisz 10,000, Afroszina 50,000, Dél-Afrika 25,000, Összesen 302,432. — **Ausztrália.** New South Wales 9447, Queensland 732, Tasmania 107, Új-Zeeland 1611, Viktoria 5897, Dél-Ausztrália 786, Nyugat-Ausztrália 1230, Összesen 17,040. Az itt felsorolt államokban összesen 10,431,829. A kimutatás szerint tehát a zsidóságnak majdnem fele Oroszországban lakik. Második helyen van Ausztria-Magyarország, ahol közel két millió zsidó van. Harmadik az Egyesült-Államok.

— **Jó tanács.** Mindazoknak, kik pázsított akarnak létesíteni, ajánljuk, hogy szereznek be Mauthner Ödön szász. és kir. udvari magkereskedéséből Budapesten a „Sétatéri” vagy a „Margitszigeti” fűmagkeveréket. — Ezeket már 20 éve szállítja Mauthner Budapest és a Margitsziget öv bálumatra méltó és gyönyörű sétatereire részére.

Tisztelettel kérjük mindazokat, a kik az előfizetési díjakat mindeddig nem küldötték be, hogy azt minél előbb teljesíteni kegyeskedjenek, nehogy a lap küldésében akadályozva legyűn.

A kiadóhivatal.

Egy árlejtés története.

Székesfehérvár sz. k. városa elhatározta, hogy egyéb szükségletek mellett a vasárak szállítását is zártajánlati árlejtés útján 3 évre vállalatba adja. Jun. 25-iki lejárattal kibocsátotta Polczner Péter gazdasági tanácsos az árlejtési hirdetményt s a vasárak szállítására 3 ajánlat adatott be. A zártajánlatok a tanács, mint döntő fórum elé kerültek s ezekre vonatkozólag a tanácsülésről felvett jegyzőkönyv a következő felvilágosítást nyújtja: Schlamadinger Alajos kereskedő ajánlata (bánapénz 200 koronáról szóló takarékpénztári könyv) figyelembe vehető nem volt, mert egy tételekből semmi, más tételekből 5% engedményt tévén, a pályázati feltételek azon kelléknek, hogy az összes egységi árból egyenlő engedményt teendő, nem felel meg. Knazovitzky Elemér vaskereskedő ajánlata figyelembe vehető nem volt, mert az ajánlat kizárja a pályázati feltételeknek meg nem felelt s mert óvadékul 3 drb. villamos vasúti részvényt tett el, mely nem óvadékképes értékpapír. Grosz Bernát, a ki bánapénzül egy 212 k. 59 fillérről szóló takarékpénztári betétkönyvet tett le, az egységárból 21% engedményt tett, ajánlata szabályszerű, tehát a vasárak szállítására a szerződés vele köthetik meg.

Feltűnő volt nekünk, hogy egy körülbelül évi 2000 koronás vállalatra vaskereskedőnk nem sietnek ajánlatot tenni. Már eleve gyanítottuk, hogy ennek valami lényeges oka lehet, a mint hogy néhány napi utánjárás után csakugyan megállítottuk az okot. Van egy nagyon is lényeges ok s ez az, hogy a „hitelesített”-nek jelzett „árjegyzék” egy cseppet sem mondható hitelesnek, mert nem nyugszik reális alapon. Ez az árjegyzék tulajdonképpen spekulációra fektetett svindli árjegyzék. S hogy ez egy hatóságánál előfordulhat, hát biz ez igen szomorú dolog s szolgálatot véltünk tenni a közérdeknek azzal, hogy a csunya vakmetszésre, a mit szeretnek némelyek az „üzleti spekuláció” tág köntösebe burkolni, rámutatunk. A dolog igen világos. Azon cikkek árai, a melyekre a városnak egyáltalán semmi vagy csak nagyon csekély mértékben van szüksége, szinte a beszerzési áron alul le vannak szorítva úgy, hogy ezekből ha 50%-ot enged is a vállalkozó, akkor sem veszt, mert nincs rá szükség. Azon cikkek árai azonban, a melyekből gyakori a szállítás, túlmagasak olyannyira, hogy ha abból a vállalkozó nagy engedményt tesz, még akkor is busán megmarad a maga tisztességes üzleti haszna. Pl. a rudvas gyári ára Budapesten 20 korona, városunkba szállítva a beszerzési ár a szállítási költséggel együtt 21 korona. Ha ebből leszámítjuk a percentes engedményt, néhány fillér különbséggel a vállalkozó beszerzési áron szállítja a vasat. Mivel azonban a városnak vasra szüksége nincs, a vas árát így levonnai egy cseppet sem lehetett veszélyes. Nem ilyenek azonban az áruk azon cikkekénél, a melyekre gyakran van szükség. Az ilyen cikkekénél a „hitelesített árjegyzék”-ben túlmagas árak szerepelnek. Valóban csodálkozunk kell, hogy ezt az árjegyzéket Knazovitzky Elemér vaskereskedő tisztán üzleti spekulációból ily hamis alapokra fektetve készítette el. Így akarta meggátolni azt, hogy szaktársai üzleti versenyre keljenek vele. Ő ugyanis, mint régebbi szállítója a városnak, ismerte a város vasáru szükségletét, jól tudta, miből mennyi árura van szükség. Ezt az előnyös helyzetet azonban nem egyenes úton, nem egy jönevű kereskedő üzleti szolidaritásával akarta felhasználni. Az igazság érdekében kénytelenek voltunk erre rámutatni.

Kétségtelen azonban, hogy a hatóság eljárásának útját sem tarthatjuk egyenesnek. A mérnöki hivatalban nagyon jól tudták, hogy Knazovitzky volt a régi szállító, azt is tudták, hogy Knazovitzky ismét ad be ajánlatot, nagyon csodálatos dolog tehát, hogy az egységárakat is Knazovitzkyval készítették el. Ne higgye senki, hogy ez által a tisztességtelen verseny kizárását előzta a hatóság! Nem akarunk annak a gyárunak tért engedni, hogy a sógorsági politikát az ilyen dolgokban figyelmen kívül hagyni nem szabad, azért konstatáltuk tisztán a száraz tényt bővebb s mégis csak feltevésekre fektethető kommentár nélkül.

Miként jeleztük, a „hitelesített árjegyzék” nem nyugszik reális alapon. Az árak megállapí-

tása „üzleti spekulációból” úgy történt, hogy a tisztességes verseny ki volt zárva. A túlmagas és túlságosan lenyomott árak okára rámutatunk s hogy ezt a mérnöki hivatal nem szabályozta, helytelenítjük. Epoly kevésbé helyeselhettük, hogy egyes árúknál pl. a sodronyszegnél az árak nem suly szerint állapították meg. A város a szegetet ezrével fizeti, pedig tudott dolog, hogy nincs sem 500-as, sem 1000-es pakli, mert mindegyikből hiányzik. A szegetet ma szerződéses vállalatnál sulyra adják. Na de hisz azt jól tudja a főmérnök ur, felesleges ezt bővebben magyarázni. Ilyenektől pedig csak úgy hemzseg az az árjegyzék, melyet valószínűleg a főmérnök ur szaktekintélye „hitelesített.”

Ez az árjegyzék annyira hiteles, — hogy Schlamadinger Alajos ilyen árjegyzék mellett üzleti renoméjának kockázata nélkül nem adhatott ajánlatot, megkorrigálta a reális árviszonyok szerint s bár némely árból semmit, másokból pedig 5%-ot engedett, az évi szállítmány átlagát s a cikkeket figyelembe véve az ő engedménye sem kisebb, mint a többi pályázóé. De nem az „üzleti spekuláció”-ból készült „hitelesített árjegyzék” mellett pályázott, ezt az ő üzleti önbecsülése nem engedte meg.

Végre is a pályázatot Grosz Bernát nyerte el. Úgy látszik, Grosz beavatottabb, mint Knazovitzky, de meg az „üzleti spekulációja” is jobban bevált ez esetben s Knazovitzkyknak ez fájhat legjobban, mert a saját kezével verődött meg.

Ezek után ismét a közérdek kényserít, hogy Grosz Bernát üzleti vállalkozásával foglalkozzunk. Grosz Bernát Rác-utca 10. sz. alatt van egy csont-, rongy-, toll- és ócska-telepe. Másra engedélye nincs. És mivel maga Grosz Bernát lapunk munkatársa előtt kijelentette, hogy újvaskereskedésre is van engedélye, lelkiismeretes kötelességünknek tartottuk az illetékes hatóságok útján meggyőződést szerezni. A rendőrkapitány-ság mint I. foku iparhatóságnál meggyőződöttünk arról, hogy Grosz Bernát újvaskereskedésre engedélyt az iktatókönyve tanúsága szerint nem kért, tehát nem is kaphatott, de kért és kapott 1896-ban 305. sz. a. toll-, rongy-, csont- és ócska vasárakra telepengedélyt. A törvényszéknek mint újvaskereskedő cégjegyzőve nincs. Továbbá a pénzügyigazgatóság nyilvántartási naplója szerint Grosz Bernát csakis ócskavaskereskedése után van megadótlatva s nemcsak hogy újvaskereskedése, de még rongy-, csont- s tolltelepe sincs adó alá felvéve.

Íme, ezek a hivatalos adatok. És ennek dacára Grosz Bernát akkor, a mikor városunkban órási adóteher mellett, nagy üzleti rezszelvel hatvaskereskedő iparokid polgári megélhetését biztosítani, elnyeri a város részére szükséges vasárak szállítását. Tény az, hogy Grosz kereskedett már a múltban is újvassal a nélkül, hogy engedélye lett volna. Tény az, hogy Grosz ezen kereskedése után nem fizetett adót. Ez hivatalos uton megkorrigálendő. Az is tény, hogy Grosz már néhány cikket a város részére nem volt képes szállítani. Ily körülmények között feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy a vállalatra vonatkozó tanács határozat az újabb adatok figyelembe vételével hivatalból megsemmisíttessék s a vasárak szállítása újabb árlejtés útján adassék vállalatba, természetesen egy kissé lelkiismeretesebben „hitelesített árjegyzék” alapján. Egyelőre legyen elég ennyi.

NOVENA

azaz kilencnapos ájtatosság
Jézus szentséges szívéhez valamely különös kegyelem elnyerésére. Kötve 60 fillér, fűzve 40 fillér darabonkint.
Kapható és megrendelhető Rózmán István Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 23. a.

Piaci árak:
1903. évi július hó 15-én.

Buza	14.—14.40.
Róz	11.20—11.60.
Árpa	11.—12.60.
Zab	11.40—12.—
Tengeri	14.—

Anyakönyvi statisztika
1903. évi július hó 10-től július hó 17-ig.

I. Születés.

Született: 11 fiú, 10 leány. Ezekből törvényes fiú 11, leány 10; törvénytelen fiú: 0, leány: 0; halva született 0 törvényes fiú, 0 leány; 0 törvénytelen fiú, 0 leány — Összesen: 21.

II. Halálozás.

Ehalt: 7 fiú, 7 nő. Ezekből 5 éven aluli törvényes fiú: 3, leány: 3; törvénytelen fiú: 1, leány: 0; 5 éven felüli fiú: 3, nő: 4. — Összesen: 14.

E szerint a születés a halálozás 7-tel mulja felül.

Elhaltak: Pajor Lajos, ev. ref., 3 éves, Kert-utca 10. sz. — Szakály Sándorné, szül. Vock Etelka, rom. kath., 32 éves, Vásártér 17. sz. — Benesik Ferenc, rom. kath., kisbirtokos, 46 éves, néhai Pap Erzsébet férje, Széchenyi-utca 38. sz. — Buci Erzsébet, rom. kath., 2 éves, Öreg-utca 14. sz. — Kátona Horváth Mária, rom. kath., 5 éves, Jancsár-utca 3. sz. — Simon Sándor, ev. ref., 11 napos, Felsőkirály-sor 14. sz. — Uda József, rom. kath., földm. napsz., 74 éves, néhai Lencsés Anna férje, Fucskas utca, 8. szám. — Knittelhofer Katalin, rom. kath., 17 éves, hajadon, Gézamalom-utca 6. sz. — Varga József, ev. ref., 17 napos, Zöldfa-utca 21. sz. — Virágh György, rom. kath., kocsi, 30 éves, nőlen, Szt.-György kórház. — Suncics József, rom. kath., 3 hónapos, Palotai-utca 60. sz. — Sterc Mária, rom. kath., 1 napos, Széchenyi-utca 29. szám. — Lindenthaler Károlyné, szül. Hites Erzsébet, rom. kath., 41 éves, Szt.-György kórház. — Sárközi Margit, rom. kath., 1 hónapos, Selyem-utca 10. szám.

Kihirdetés.

Fráter (Forgács) Ignác, izr., férjisbáb Szeferjvár és Bondi Regina, izr., Pincelhy, (Tolna m.) — Weisz Antal, rom. kath., MÁV. személyépítész, Hegyesfalom, (Moson m.) és Dudosits Terézia-Mária, rom. kath., Szeferjvár. — Lóke István, rom. kath., ácssegéd és Fröschl Mária, rom. kath., Szeferjvár.

RODE I.
női- és férfi-kalap üzlete
Székesfehérvárott
(barátok épületében.)

Panama kalapok (puha) . 1.20 1.50 1.80
Lónyai " " . 1.20 1.50 1.80
Tókió fekete (kemény) . 1.80 2.— 3.—
Fiu és férfi szalma kalapok 50 krtól feljebb.
Fiu és férfi sport sapkák 20 krtól . 1.20
Férfi sport szürke vászon cipő . 1.20
Férfi és női bőr (Classe) keztyű párja — 65
Nyers selyem turista és siffon ingekben állandó raktár.
Legjobb gyártmány gallér, kézelő és férfi harisnyából.
Nyakkendőkből gyári raktár és az áruk 15 krtól feljebb.
Legújabb párisi és bécsi modell női kalapokban állandó nagy választék.
Tisztelettel
LASITS ERZSI.
(Barátok épületében.)

Székesfehérvár sz. kir. város hatósága.

11959.
903.**Árlejtési hirdetmény.**

Székesfehérvár sz. kir. város részére szükséges bognár és szijgyártó új munkák és javítások — a tek. közgyűlésnek 131|9459 sz. a. kelt határozatával — 1903. évi július hó 1-től 1906. évi június hó végeig terjedő 3 évre vállalatba adása elrendelvé, ez érdemben a zártajánlatok 1903. július hó 24. napjának d. e. 11 óráig a városi közigazgatási iktató hivatalba nyújtan-dók be.

A zártajánlatok a jóváhagyott hivatalos árjegyzékben kitett és meghatározott összegekre egyenlően, . . . %-os engedménnyel tételhet-nek, mely betűvel és szóval is kiirandó.

Felhivatnak mindazon jogosított iparosok, kik a fentebb jelzett iparágokat mivelve a városi munkákat elnyerni óhajtják, hogy zárt ajánlataikat a határozott bánatpénzzel együtt a jelzett időben és helyen beadni el ne mulasszák, mert az elké-szetten beadott, avagy hiányosan kitöltött és fel-szerelt ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A bánatpénz készpénz avagy helybeli takarékpenztári, illetve bankbetéti könyvecskében, vagy a benyújtást megelőző napi budapesti tőzsdei árfolyam szerint számítandó s óvadékképes érték-papirokból állhat.

Szijgyártó 200, bognár 100 kor. bánatpénzt letenni tartozik.

A zártajánlati minta:

„én alulírott a Székesfehérvár sz. kir. város számára 1903. évi július 1-től, 1906. évi június hó végeig szükséges mindennemű . . .

új és javítási munkáknak a t. városi közgyűlés 131|9459. sz. a. kelt határozatával jóváhagyott árjegyzékben kitüntetett módon és méretekkel általam adandó legjobb minőségű és lehetőségig hazai anyagokból elkészítését, azoknak a meg-jelölt helyszínére szállítását és állandó helyeikre elhelyezését vagy beillesztését magamra vállalom, a közgyűlés által jóváhagyott árjegyzék egyes tételeinél kitett összes egységi áraból egyenlően . . . %, azaz . . . százaléki engedés, fe-lülfizetés mellett.

Együttal kijelentem, hogy az ezen vállalatra vonatkozólag Székesfehérvár sz. kir. város köz-gyűlésének 131|9459 sz. a. kelt határozatával megállapított feltételeket és jóváhagyott árjegyzé-keket ismerem s azokat magamra nézve kötele-zőknek tartom.

A kívánt bánatpénz fejében . . . kor. . . fill. azaz . . . kor. . . fill. készpénzben, hovelkező értékpapirokban, . . . ide mellékelve betérjesztem.

Kivülről: „Ajánlat a Székesfehérvár sz. kir. város részére . . . szükséges munkákra.”

Az árlejtési feltételek egyéb pontozatai, alul-írott hivatalos helyiségében (Városház 11. sz. a.) a hivatalos órák alatt bármikor betekinthe-tők, egyttal a hol az árjegyzéki űrlapok is megsze-rezhetők.

Székesfehérvár, 1903. évi július 15-én.

Polczer Péter, s. k.
gazd. tanácsos.

HIRDETÉSEK
a „FEJÉRMEGYEI NAPLÓ” részére
jutányos áron felvételnek
a kiadóhivatalban.

Keresek

vidéki uraságoknál há-zilag végezhető bármily . . . nemü . . . szijgyártó munkákat.

Cím: Székesfehérvár, Já-kai-utca 18. szám. L. K.

A SZŐLŐ
OIDIUM
betegsége ellen

az évek óta kipróbált legjobb szer a
Dr. ASCHENBRANDT-féle

RÉZKÉNFOR.

Leszállított ára Budapesten:

50 kilogrammos zsákokban a kilogramm 46 fillér;
10 és 5 kilogrammos zsákokban, valamint 2 kilo-grammos dobozokban a kilogrammonként 50 fillér.

Használata olesőbb, melért keveseb kell beléle; biztosabb, mert a lomb-hoz tapad, a szél le nem fujja.

A szőlő érését sietteti, a termés minőségét javítja!!

Ott ahol eddig a peronospora nem jelentkezett még az idén, ott a rézkénpor egyttal a peronospora ellen is mentesíti a szőlőt s így a harmadik permetezés el-maradhat. Ez pedig lényeges költség megtakarítás!

== Számos magyar gazda bizonyítványa kívánatra megküldetik. ==

Megrendeléseket elfogad a

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

Budapest, V., Alkotmány-utca 31. sz.

A por kapható és megrendelhető:

Kováts Pálnál Székesfehérvárott. Déry Jánosnál Ercsiben.

Reichard Mórál Csákvárott. Largang Jánosnál Martonvásáron.

== Első cs. és kir. osztrák-magyar kizárólag szab. ==

HOMLOKZAT-FESTÉK-GYÁR

Kronsteiner Károly Bécs, III., Hauptstrasse 120.

(seját házában.)

== Aranyérmekkel kitüntetve. ==

Főraktár: Schön Rudolf Székesfehérvár, Zöldfa-utca 15. sz.

Főhercegi és hercegi uradalmak, cs. és kir. katonai intézőségek, vasutak, ipari-bánya és gyári társulatok, építési vállalatok, építő-mesterek, ugyszintén gyári és ingatlan tulajdonosok szállítója. E viharmentes homlokzat-festékek, melyek mészbén földoldha-tók, száraz állapotban, poralakban és 46 különböző mintában különként 16 krtól fölfelé szállíthatnak és a mi a festék szín-tisztaságát és tartósságát illeti, azonos az olajfestékekkel.

200 korona jutalék utánzások kimutatásáért.

Mintakártya, ugyszintén utasítás kívánatra ingyen és bérmentve.

Nyomatott az Egyházmegyei könyvnyomdában, Székesfehérvárott.